

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1514

Vragen van het lid **Podt** (D66) aan de Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur over *het bericht «Toezichthouder en Ministerie van Landbouw negeren EU-regels die kalfjes moeten beschermen, zeggen experts»* (ingezonden 12 december 2024).

Antwoord van Minister **Wiersma** (Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur) (ontvangen 4 maart 2025). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2024–2025, nr. 1048.

Vraag 1

Erkent u dat sociaal isolement schadelijk is voor het welzijn van jonge kalfjes?¹

Antwoord 1

Ja

Vraag 2

Herkent u het beeld dat de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) niet handhaaft als pasgeboren kalveren in Nederland op afstand worden gezet omdat de Nederlandse wet niet toereikend is en in strijd met de Europese Unie (EU)-richtlijn (2008/119/EC)?

Antwoord 2

In het Besluit houders van dieren (Bhvd) is vastgelegd hoe kalveren gehuisvest moeten worden. Dit besluit is gebaseerd op de Kalverrichtlijn (Richtlijn 2008/119/EG). Artikel 2.33, tweede lid, van het Bhvd luidt: Met uitzondering van een eenlingbox die voor het isoleren van zieke dieren wordt gebruikt, zijn de wanden van een eenlingbox zodanig uitgevoerd dat naast elkaar gehouden kalveren elkaar kunnen zien en aanraken. Het Besluit houders van dieren implementeert daarmee de Kalverrichtlijn. In deze richtlijn is namelijk niet voorgeschreven dat lidstaten in hun regelgeving een verplichting moeten opnemen om kalveren naast elkaar te houden. Zo mogen veehouders ruimte laten tussen twee iglo's met uitloop, of kalveren huisvesten in eenlingboxen met opengewerkte wanden waarbij tussen beide kalveren een hok wordt

¹ NRC, 11 december 2024, «Toezichthouder en Ministerie van Landbouw negeren EU-regels die kalfjes moeten beschermen, zeggen experts» (<https://www.nrc.nl/nieuws/2024/12/11/toezichthouder-en-ministerie-van-landbouw-negeren-eu-regels-die-kalfjes-moeten-beschermen-zeggen-experts-a4876320>)

leeggelaten. Omdat het naast elkaar houden geen vereiste is, kan de NVWA hierop niet handhaven.

Vraag 3

Kunt u bevestigen dat de regels over het elkaar moeten kunnen zien en aanraken kalveren in Nederland minder beschermen omdat ze alleen gelden voor «naast elkaar gehouden kalveren», terwijl dit niet in de Europese regels staat?

Antwoord 3

Nee, dat kan ik niet bevestigen. De Kalverrichtlijn zegt dat individuele kalverhokken geen muren mogen hebben, maar open afscheidingen voor visueel en lichamelijk contact tussen kalveren. Dit is ook zo vastgelegd in de Nederlandse wetgeving. De toevoeging «naast elkaar gehouden kalveren» in dit artikel is een verduidelijking en geen nationale aanscherping ten opzichte van de richtlijn. Het Besluit houders van dieren volgt daarmee de minimumnorm zoals gesteld in de Kalverrichtlijn en is dus niet minder streng dan de Europese richtlijn.

Vraag 4

Kunt u bevestigen dat de Nederlandse toelichting op de wet aangeeft dat het voldoende is wanneer kalveren elkaar over de (dichte) wand heen kunnen zien, terwijl de Europese wetgeving aangeeft dat de wand niet dicht mag zijn, maar moet zijn geperforeerd?

Antwoord 4

In de nota van toelichting van het Besluit houders van dieren (Stb. 2014, 210, blz. 114, ad «Artikel 2.33») staat: «Voor wat de uitvoering van een eenlingbox betreft, wordt in artikel, 2.33, tweede lid, bepaald dat de wanden van een box zodanig moeten zijn uitgevoerd dat de kalveren in aangrenzende boxen elkaar kunnen zien en aanraken. Hiervan is onder meer sprake indien de kalveren over de wanden van de eenlingbox heen kunnen kijken». In deze laatste zin is het woord «aanraken» weggefallen. Dit is een fout in de toelichting. Aangezien een toelichting op een algemene maatregel van bestuur van zichzelf geen normatieve kracht heeft, belemmert deze fout in de toelichting een goede uitvoering en handhaving van de voorschriften niet.

Vraag 5

Kunt u bevestigen dat in de huidige praktijk veel melkveehouders pasgeboren kalveren in eenlingboxen of iglo's vaak geen enkele contactmogelijkheid met andere kalveren geven?

Antwoord 5

Gegevens over aantallen pasgeboren kalveren die geen contactmogelijkheden hebben met andere kalveren worden niet bijgehouden. Wel is tijdens inspecties van de NVWA in de afgelopen vijf jaar vijf maal geconstateerd dat de huisvesting van kalveren niet voldeed aan het Besluit houders van dieren. In alle gevallen ging dit om kalveren die in eenlingboxen naast elkaar werden gehouden waarbij het zien en aanraken van andere kalveren werd belemmerd.

Vraag 6

Kunt u bevestigen dat in 2015 al duidelijk was dat Nederland de Europese richtlijn niet naar behoren heeft geïmplementeerd?

Antwoord 6

Nee, zie mijn antwoord onder vraag 3.

Vraag 7

Welke concrete actie is ondernomen om te zorgen dat de Nederlandse wet en de Europese richtlijn wel in lijn zijn met elkaar?

Antwoord 7

Het Besluit houders van dieren volgt de minimumnorm zoals gesteld in de Kalverrichtlijn. Zie mijn antwoord onder vraag 3.

Vraag 8

Klopt het dat de NVWA uw ministerie heeft gevraagd de wet op dit punt aan te passen? Zo ja, wat is er sindsdien met dit verzoek gebeurd en wat is daarvan de huidige stand van zaken?

Antwoord 8

De NVWA heeft gesignaleerd dat de huidige regelgeving niet aansluit bij de wens dat kalveren elkaar kunnen zien en aanraken en heeft dit besproken met medewerkers van mijn ministerie. De huisvesting van kalveren wordt meegenomen in het traject naar een nog meer dierwaardigere veehouderij.

Vraag 9

Is de Europese Commissie op de hoogte gesteld van deze fout? Zo ja, wanneer, wat was haar reactie en wat is de stand van zaken momenteel? Zo nee, wanneer zal u dat doen?

Antwoord 9

De Kalverrichtlijn is correct geïmplementeerd in de Nederlandse regelgeving; er is dus geen sprake van een fout. Het Besluit houders van dieren is net zo streng als de Kalverrichtlijn. EU-landen moeten richtlijnen omzetten in nationale wetgeving en deze omzettingsmaatregelen doorgeven aan de Europese Commissie. Dit is destijds gedaan.

Vraag 10

Kunt u toelichten waarom uw ministerie tegen het NRC ontkende dat de discrepantie tussen de Nederlandse en Europese regelgeving bestaat?

Antwoord 10

Zie mijn antwoord op vraag 2 en 3.

Vraag 11

Deelt u de mening van mevrouw Felde dat de manier waarop de Europese wet moet worden geïnterpreteerd «overeenkomt met het doel ervan, namelijk de bescherming van kalveren»?

Antwoord 11

De Kalverrichtlijn schrijft lidstaten voor welke regels ter bescherming van het welzijn van kalveren ten minste moeten zijn opgenomen in nationale regelgeving. Die regels heeft Nederland opgenomen in het Besluit houders van dieren. De tekst van de richtlijn is hier leidend. Wanneer er meer maatregelen vereist zijn om kalveren te beschermen dan in de huidige richtlijn zijn voorgeschreven, kan de Europese Unie het initiatief nemen om de minimumregels aan te scherpen, of kan een lidstaat de ruimte nemen om in aanvulling op de minimumvereisten van de Europese Unie nationale regels te stellen.

Vraag 12

Op welke termijn zal u de wet aanpassen om deze te rectificeren en dierenwelzijn onder kalfjes te vergroten?

Antwoord 12

Rectificatie is niet nodig, de Kalverrichtlijn is correct geïmplementeerd in de Nederlandse regelgeving. De huisvesting van kalveren wordt meegenomen in het traject naar een nog meer dierwaardigere veehouderij. Aankomende zomer zal ik de amvb dierwaardigere veehouderij aan de Kamers voorhangen.

Vraag 13

Hoeveel Nederlandse veehouders zetten nu hun kalfjes apart?

Antwoord 13

Zie mijn antwoord op vraag 5.

Vraag 14

Deelt u de mening dat het zeer onwenselijk is, in het kader van een dierwaardigere veehouderij, dat kalveren in hun eerste weken niet kunnen rondlopen, ontdekken en spelen, tegen hun natuurlijk gedrag in?

Antwoord 14

In het traject naar een nog meer dierwaardige veehouderij wordt gezocht naar een goede invulling van de leidende principes zoals ontwikkeld door de Raad voor de Dieraangelenheden. Het gaat hier vooral om een goede balans tussen het voorzien in gedragsbehoeften en het waarborgen van een goede gezondheid. Ik kan niet vooruitlopen op de uitkomsten van dit traject.

Vraag 15

Kunt u bevestigen dat de European Food and Safety Authority (EFSA) sociaal contact tussen kalveren «one of the key needs for calves» noemt en dat EFSA concludeert dat het ontnemen van sociaal contact bij kalveren tot meer stress en angst leidt en dat deze geïsoleerde kalveren achterblijven in natuurlijk gedrag zoals onderzoeken, zuigen en spelen en ze minder goed eten, bewegen en rusten?^{2 3}

Antwoord 15

De EFSA heeft in dit rapport, een literatuuronderzoek door dierenartsen en gedragswetenschappers en de ervaringen van experts («expert opinions»), inderdaad nadelen geschetst bij de individuele huisvesting van kalveren. Tegelijkertijd is er vaak wel een reden voor individuele huisvesting van kalveren na geboorte. Dat gebeurt vaak omdat ze in die periode extra kwetsbaar zijn. Door ze individueel te huisvesten kan een veehouder goed in de gaten houden of het kalf voldoende drinkt en geen ziekteverschijnselen vertoont.

Vraag 16

Onderschrijft u het advies van EFSA om pasgeboren kalveren enige tijd bij de moederkoe te gunnen en om eenlingboxen in het geheel te verbieden door groepshuisvesting tot zeven kalveren te verplichten, uitgezonderd zieke kalveren? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 16

Ik ben in het traject om tot een nog meer dierwaardige veehouderij te komen in gesprek met wetenschappers, Dierenbescherming en melkvee-sector. Het EFSA-advies wordt hierbij meegenomen.

Vraag 17

Erkent u dat volgens wetenschappers groepshuisvesting voor kalveren vanaf dag één verplicht zou moeten zijn?

Antwoord 17

Er is op dit moment geen wetenschappelijke consensus over dit onderwerp. In het traject naar een nog meer dierwaardige veehouderij nemen we beschikbare wetenschappelijke kennis mee en maken we afspraken over het opstellen van een kennisagenda.

² EFSA Journal, 24 mei 2006, «Opinion of the Scientific Panel on Animal Health and Welfare (AHAW) on a request from the Commission related with the risks of poor welfare in intensive calf farming systems» (<https://eur06.safelinks.protection.outlook.com/?url=https%3A%2F%2Fefsa.onlinelibrary.wiley.com%2Fdoi%2F10.2903%2Fj.efsa.2006.366&data=05%7C02%7Cr.frankena%40tweedekamer.nl%7C409ec9978ac24aacf81f08dd1a883b4e%7C238cb5073f714afeaaab8382731a4345%7C0%7C638695894645891377%7CUnknown%7CTWFpbGZsb3d8eyJFbXB0eU1hcGkiOnRydWUsIlYiOiilwLjAuMDAwMCIslIAiOiJXaW4zMiiSkFOljoITWFpbiClldUljoyfQ%3D%3D%7C0%7C%7C&sdata=V%2Bbpm1HLvloO%2FWdyJoVqpNEBTmR5luzADv1lJL9y%2F4Y%3D&reserved=0>)

³ EFSA Journal, 22 februari 2023, «Welfare of Calves» (<https://eur06.safelinks.protection.outlook.com/?url=https%3A%2F%2Fefsa.onlinelibrary.wiley.com%2Fdoi%2F10.2903%2Fj.efsa.2023.7896&data=05%7C02%7Cr.frankena%40tweedekamer.nl%7C409ec9978ac24aacf81f08dd1a883b4e%7C238cb5073f714afeaaab8382731a4345%7C0%7C638695894645918715%7CUnknown%7CTWFpbGZsb3d8eyJFbXB0eU1hcGkiOnRydWUsIlYiOiilwLjAuMDAwMCIslIAiOiJXaW4zMiiSkFOljoITWFpbiClldUljoyfQ%3D%3D%7C0%7C%7C&sdata=oSRftAmwntpFSII%2B8h1CE874KtYzDA7J%2FzIC3Qi64oo%3D&reserved=0>)

Vraag 18

Gaat u verplichte groepshuisvesting voor kalfjes van alle leeftijden en dus een verbod op eenlingboxen opnemen in de uitwerking van de regelgeving voor een dierwaardige veehouderij?

Antwoord 18

Aankomende zomer zal ik de ontwerp-amvb dierwaardige veehouderij aan de beide Kamers voorhangen. Ik kan nu niet op vooruitlopen op de inhoud van de ontwerp-amvb.